

Musikalsk pleje inden for rammerne af tidlig indgriben

De levede erfaringer I en gruppe mødre til små børn med særlige behov,
under deltagelse I en musikterapi gruppe

Valgerður Jónsdóttir

PhD-afhandling

Vejledning:

Professor Even Ruud PhD

Associate Professor Gro Trondalen PhD

Institut for Kommunikation, Det Humanistiske Fakultet
Aalborg Universitet, Danmark
2011

DANSK RESUMÉ

MUSIKALSK PLEJE INDEN FOR RAMMERNE AF TIDLIG INDGRIBEN

De levede erfaringer I en gruppe mødre til små børn med særlige behov,
under deltagelse I en musikterapi gruppe

Indledning

I snævreste forstand refererer udtrykket ”tidlig indgriben” (TI) til, hvad der gøres tidligt i et barns liv for at påvirke dets udviklingsmæssige forløb. TI gælder for børn fra fødslen til 6-års alderen og deres familier. De forskellige definitioner af TI understreger kollektivt betydningen af at påvirke udviklingsforløbet for børn i risikogruppen og handicappede børn gennem systematiske indgreb så tidligt som muligt. Indgrebene omfatter forskellige indlæringsmæssige, udviklingsmæssige og terapeutiske aktiviteter såvel som brug af støttenetværker af offentlig og personlig art. (Innocenti 2000, Sigurdsson 2001, Shonkoff & Phillips 2001).

Trods udvikling på TI området og et øget udvalg af tilgængelige muligheder har der ikke været nok fokus på behovene hos de personer, der tager vare på børn med handicaps. Disse mennesker og den potentielle psykologiske belastning, de oplever ved at have et handicappet barn, er som oftest den glemte komponent i eksisterende støtte- og behandlingsplaner. Bekendtskabet med mine klienters støttepersoner igennem 20 års klinisk praksis har afsløret glimt af følelser, behov og kampe i forbindelse med det at have et handicappet barn. Støttepersonerne bliver nødt til at komme overens med den kendsgerning, at deres barn adskiller sig fra andre børn, og at de skal integrere både barnet og dets handicap i deres liv. For mange er dette en vanskelig opgave, og undervejs kan der udvikles uhensigtsmæssige mønstre i forældrefunktionen. Forældrene selv henleder opmærksomheden på alle bestræbelserne og deres ønsker samt til vigtigheden af at møde andre forældre, som har lignende erfaringer. De taler om deres magtesløshed, deres endeløse tab og en sorg, der aldrig får ende. De siger, at som forældre taler de samme sprog, at de forstår og modtager de væsentligste oplysninger fra hinanden.

Forskning har vist, at familier med børn med særlige behov har højere belastningsniveauer end andre familier, og mødrenes belastningsniveau er ofte højere end fædrenes. Mødre og fædre påvirkes også forskelligt af at være forældre til et barn med et handicap og bruger forskellige forsvarsmekanismer mod belastningen. Forskning viser, at mødre har større

udbytte af deres sociale støttenetværker end fædre (Whittick, 1988, som citeret i Webster, 1992, s. 3). Ved at give mødrene mulighed for at arbejde sig igennem problemerne med tab og sorg i et trygt og kreativt miljø med andre mødre kan i væsentlig grad ændre deres evne til at håndtere deres liv. Dette henledte forfatterens opmærksomhed på den ide, at mødre til handicappede børn kunne have gavn af musikalsk pleje (music-caring). Musikalsk pleje blev foreløbigt defineret som en empatisk og emotionelt støttende relation, som kunne skabes gennem musikalske seancer.

Den kliniske metode og fokus

En hermeneutisk, fænomenologisk forskning blev designet til at fokusere på levede erfaringer hos en gruppe mødre til små børn med særlige behov, der deltog i en musikterapigruppe, der blev lanceret som musikalsk pleje. Syv mødre deltog i forskningen. Mødrenes deltagelseskriterier var, at de hverken var bekendt med hinanden eller med forskeren, og at de havde børn med særlige behov født mellem 2001 og 2006 (0-5 år gamle). Deres børn deltog ikke i forskningen.

Formålet med forskningen var at udvikle en forståelse for deltagernes levede erfaringer gennem mødrenes stemmer, deres beskrivelser og fortolkninger; at udvikle en forståelse af musikalsk pleje set fra mødrenes perspektiv og at konstatere, om erfaringen med musikalsk pleje ville influere på disse mødres liv og måske på deres relationer til deres børn. Forskeren ville gerne høre fra disse mødre om processerne i forbindelse med musikalsk pleje i praksis og ville, ved at sprede resultaterne, informere andre, der arbejdede inden for TI, om virkningerne af musikalsk pleje. Derudover ville forskeren gerne bruge dette læringsmateriale til at udvikle sin egen kliniske praksis på TI området. Undersøgelsen, der var designet til dette formål, søgte svar på følgende forskningsspørgsmål:

1. Hvilke erfaringer har mødre til børn med særlige behov gjort ved deres deltagelse i en musikterapigruppe lanceret som musikalsk pleje?
2. Hvordan definerer mødrenes erfaringer musikalsk pleje?

Den centrale fase i den musikalske pleje omfattede ti 90-minutters - to timers sammenhængende, ugentlige seancer. Sangskrivning blev brugt som en proces og en central musikudøvelsesmetode i gruppen. I denne sammenhæng blev sangskrivning defineret som "klientens/klienternes og terapeutens proces med skabelse, noteskrift og/eller optagelse af tekster og musik inden for rammerne af en terapeutisk relation - med henblik på at

imødekomme klienternes psykosociale, emotionelle, kognitive og kommunikationsmæssige behov” (Baker & Wigram, 2005, s. 16). Sangskrivning er blevet beskrevet som ”en af de mest virkningsfulde metoder i musikterapi” (Ruud, som citeret i Baker & Wigram, 2005, s. 9). Ifølge Baker og Wigram bidrager sange til at udvikle gruppesamhørighed, til at befordre social interaktion, til at muliggøre personernes oplevelse af glæde og til at lette udviklingen af terapeutiske relationer (sammesteds, s. 11).

En vertikal sessionsstruktur centreret omkring sangskrivning som den væsentligste terapeutiske metode blev planlagt omkring følgende aktiviteter: en velkomstaktivitet, der orienterede sig mod det, der derefter skulle ske. Den anerkendte mødre og gruppen som en helhed. En opvarmningsaktivitet designet til at bryde isen og opmuntre mødre til at åbenbare deres ’musikalske selv’. Opvarmningsaktiviteten blev også brugt som en forberedelse til sangskrivningsaktiviteten, der skulle finde sted senere i samme eller i efterfølgende sessioner. En sangskrivningsaktivitet var et skridt videre i sangskrivningsprocessen. Der blev givet mulighed for, at tekstskabelsesteknikken udviklede sig i gruppen i overensstemmelse med individuelle og kollektive behov og evner. Sangskrivningsprocessen skred frem i stadier, idet den bevægede sig fra temaer, til ord, til sætninger, til fraser, til vers. På lignende måde blev det gjort muligt, at musikskabelsesteknikken i sangskrivningsprocessen kunne udvikle sig i gruppen på basis af individuelle og kollektive behov og evner. Der blev indført en pause til forfriskninger og en uformel snak efter sangskrivningsaktiviteten, når man nærmede sig afslutningen på hver session. Pausen gav mulighed for at dele information og udvikle venskaber. Den skabte også en nødvendig distance til det til tider intense emotionelle materiale frembragt under sangskrivningsaktiviteterne. En afslutningsaktivitet sluttede sessionerne.

En horisontal struktur på sangskrivningsprocessen var som følger: Session et til tre – opvarmning og forberedelse. Session fire til syv – tekstudvikling og informationsdeling. Session otte til ti – musikskabelse og prøver til optagelse af sangene.

Forskningsmetodikken

Man fandt frem til en forankring af denne forskning inden for tolkningsmæssige fænomenologiske rammer. Som tæt forbundne kræver både fænomenologi og hermeneutik en dyb refleksivitet fra forskerens side. Begge praksiser er procesorienterede og søger forståelse ved at cirkulere frem og tilbage, gentænke emnet for undersøgelsen og genanalysere og genfortolke data, indtil essenserne (fænomenologien) er fundet eller meningen bragt på plads (hermeneutik) (Kenny, Jahn-Langenber, & Loewy, 2005). Det var mødre i dette forskningsprojekt, der skulle beskrive deres erfaringer, og deres selvfortolkning var

grundlaget for at kunne komme frem til at forstå noget som helst. ”Disse menneskelige erfaringer gøres i relationen, i en fælles virkelighed, en fælles subjektivitet” (Kenny, 1996, s. 64) oplevet både af mødrene og forskeren. Før den blev studeret, har denne erfaring allerede en mening for deltagerne og er som sådan allerede blevet fortolket. Derudover er ytring eller præsentation i skriftlig form i sig selv en fortolkning eller, som van Manen (1997) udtrykker det: hensigten med fænomenologi er at omforme levet erfaring til et tekstmæssigt udtryk for essensen i den – på en sådan måde, at virkningen af teksten på samme tid er en refleksiv gengennemlevning og en reflekterende tilegnelse af noget meningsfuldt: et koncept, hvor en læser bliver kraftigt bestyrket i sin egen levede erfaring” (s. 36).

Det empiriske materiale og de teoretiske rammer

Det empiriske materiale bestod af ét halvstruktureret gruppeinterview, ét individuelt halvstruktureret interview med hver af mødrene, og artefakter. Terapeuten/forskeren var deltager og observatør. Som ”rejsende sammen” og hinandens støtte er både terapi og forskning, som Yalom udtrykker det (2001/2008), dynamiske og under stadig udfoldelse i en vedvarende kæde af erfaringer og undersøgelser af processen. Som deltager/observatør høstede terapeuten/forskeren en masse vigtig information inde fra gruppen. Denne information var nødvendig for analytiske refleksioner over terapeutiske processer og andre aspekter af gruppens funktion samt som information om deres forståelse af og erfaring med musikalsk pleje.

Med henblik på valideringen eller gyldigheden blev informanterne bedt om at læse en sammenfatning af den tolkningsmæssige analyse. De instruktioner, der blev givet til mødrene vedrørende valideringen af forskningsresultaterne, var med vilje holdt i enkle og ikke-bydende vendinger. Mødrene fik lejlighed til at se på og kommentere hele det sprog, der blev brugt i udforskningen af ”deres indre erfaringers unikke og private kvaliteter” (van Manen, 1997, p. xiii), og hvordan sproget blev brugt til at skabe og beskrive inter-subjektiviteten i deres erfaringer med musikalsk pleje.

Igennem de forskellige stadier af dette forskningsprojekt fremmede, støttede og underbyggede forskellige teorier, praksiser og forskning denne undersøgelse. I de empiriske udforskninger diskuterede man de forskellige temaer i nøglekategorierne ud fra følgende perspektiver: Sterns moderskabskonstellation (1995), gruppedynamik og processer, empatikonceptet, positiv psykologi, leg, den hjælpende relation, udviklingsmæssigt understøttede teorier, musikudøvelse (musicking) som defineret af Small (1998), koncepterne om de fremkomne muligheder (affordance) og tilegnelse (appropriation) som præsenteret af

DeNora (2000), teorier om livskvalitet, refleksion om musik og følelse, følelsesmæssig kreativitet, Yaloms begreb om en struktureret øvelse (2005), Csikszentmihalyis teori om flow (1996), nogle ideer om det personlige og sociale selv og dannelsen af egenidentitet, selvstændiggørelse og en fælles-faktor metode. Teorier om tab og sorg, belastninger og at magte dem, omsorg defineret af sundhedsarbejdere og arbejdsmodeller for forældre støttegrupper var også til støtte i denne undersøgelse.

Forskningsresultater

Efter som hovedformålet med denne undersøgelse var at udvikle en forståelse af mødrenes erfaringer med den musikalske pleje, der blev tilbudt dem, var det af yderste vigtighed for forskeren at fastholde deres integritet ved at give dem lejlighed til at tale for sig selv og ikke miste deres stemmer i processen med at reducere kompleksiteten i det empiriske materiale gennem meningssammenhængning via tematisk analyse. Kun på den måde kunne forskeren forsøge at forklare erfaringerne uden ”at skade det hemmelige eller det magiske”, som en af mødrene udtrykte det (Esja, SP II 002).

På basis af klinisk og teoretisk forståelse udviklede musikalsk pleje udforsket i en ny sammenhæng en forståelse af sin kerne for disse særlige forskningsdeltagere. Gennem tolkningsmæssig, fænomenologisk analyse udforskede terapeuten/forskeren systematisk deres erfaringer og konkluderede, at oplevelsen af musikalsk pleje for disse mødre handlede om:

Gruppen. At høre til i en glad gruppe imødekom individualitet og frihed til at ytre sig. Det var en gruppe, hvor en atmosfære af tillid førte frem til reduktion af forsvarspositioner og dermed oprettelse af empatisk forståelse og støtte. Ved at opmuntre til, at man delte erfaringer, tanker og følelser, opbyggede gruppen bevidstgørelse og styrke, åbnede muligheder og perspektiver. Det skabte også en følelse af forventning og taknemmelighed at tilhøre den første gruppe med musikalsk pleje.

Musikudøvelse. Musikudøvelse bragte glæde og skønhed, forandring og muligheder og også den afslappede, imødekommende og omsorgsfulde atmosfære. Musikudøvelse i fællesskab bragte nærhed, fremmede empatisk lytning og selvstændig bevidsthed om følelser ved at lette og uddybe emotionelle udtryk.

Sangskrivning. Den udfordrende og alligevel gode erfaring med at skrive sange gav struktur, form og perspektiv, imødekom individualitet og styrkede mødrenes egen identitet.

CD'en. CD'en var et memento om det forløb, der kunne bevare gruppens emotionelle tone og validere mødrenes emotionelle rejse.

Terapeuten. Terapeutens intuitive sensitivitet og velovervejede, reflektive ro førte til mødrenes følelse af tryk og omsorg.

Jeg og min tid. Erkendelse af det vigtige i at have kvalitetstid til sig selv, en kvalitetstid, hvor man kunne styrke sin egen identitet og sit velbefindende til gavn for hele familien.

En proces og forandring. Erfaringen med musikalsk pleje var en proces og en personlig erfaring hen imod større bevidsthed om behov, tanker og følelser.

Dagbogen, der tjente både som opbevaringssted og mediator. Den var opbevaringssted for forskellige tanker og følelser, der opstod under og mellem sessionerne, og som mødrene valgte ikke at dele med gruppen, enten fordi de anså for for svære, eller fordi de anså som trivielle.

Det efterfølgende er en sammenfatning af, hvordan mødrene oplevede processen med musikalsk pleje, og hvordan de på basis af denne oplevelse ville definere musikalsk pleje:

I processen med musikalsk pleje har alt sin plads. Man åbner op for en ny oplevelse og nye kreative udfordringer, og der finder udvikling sted i hver session. Lidt efter lidt slapper man af i situationen og giver mere af sig selv, hvilket styrker det hele. Man vover at dele sine tanker og at lade høre fra sig. Man taler mere åbent og kommer til at kende hinanden bedre, efterhånden som empatien øges. Man bringer ting på bane, som er besværlige, taler om dem, skriver om dem og synger om dem. Man giver toner fra sig, sætter ord på sine følelser og lytter til musik. Gennem denne proces giver man tingene form og bliver mere bevidst om, hvem man er, og hvad det er, man har brug for og ønsker. Man klargør sine håb og ønsker, årsag og virkning, adfærd og reaktioner, og hvad det er inde i en, som får en til at føle sig dårligt tilpas. Dette er en rejse inden i og omkring en selv, en rejse, gennem hvilken man modnes og lærer at kategorisere sine følelser. Den ændrer den måde, man føler og tænker på omkring sig selv. Den rækker ved gamle vaner med ikke at ville ses eller høres og altid at ville gøre alting bedre. Med små skridt bevæger man sig fremad mod en større accept af sig selv, mod at kunne erkende alle slags følelser, at definere dem og arbejde sig igennem dem. Når man tænker positivt om sig selv, så begynder man automatisk at tænke på at gøre noget godt for sig selv. Efter afklaringen giver man plads til glæde. Et lille skridt fremad ændrer det hele. Man lærer at rejse på en bedre måde, at tage bedre vare på sig selv, hvordan man støtter et andet levende væsen og at nå frem til en slags succes ved at være, inklusive det at være mor til et handicappet barn. På denne rejse får kreativitet, empati, omsorg, ny forståelse, øget bevidsthed om musikkens kraft og nye og vedvarende venskaber en til at føle sig stærkere og rigere. Den hemmelige rejse gør en godt. (Einræn, SP I 002-004, SP I 006. Esja, SP I 004, SP II 004. Góa, SP I 008, SP I 010. Hanna, SP I 008, SP II 001. Klambra, SP I 002, SP I 006, SP II 007, SP II 008. Kristjana, SP I 008, SP II 005. Skonza, SP III 001, SP III 002).

For mødrene var musikalsk pleje det hele, de blev tilbudt i denne gruppe, og det inkluderer den proces, de var igennem. De følte, det var godt at samles, at tale med gruppen og at lytte og prøve noget nyt. Ikke overraskende understregede mødrene, at det ikke ville have været musikalsk pleje, hvis der ikke havde været noget musik. De følte, det hjalp meget at løsne op for følelserne ved at lytte til musik og at slippe ordene ud, idet de erkendte, at ”det alene ville aldrig udrette det, det gjorde, med mindre alt det andet var der (Klambra, SP II 02).

Kristjana tænkte på musikalsk pleje som noget ”frygtelig stort og enormt”, noget som hun havde været bare en lille smule inde i. Ligesom de andre mødre følte hun, det var musikken, der udrettede dette, men vidste ikke nøjagtigt, hvordan hun skulle forklare det. Kristjana havde følelsen af, at musikalsk pleje kunne have været udviklet langt videre, for langsomt blev hun klar over, hvad det var: ”Man blev dygtigere til at lege følelserne ind i musikken, at bruge musikken til at opleve eller vække følelser og komme af med dem. Efter at være blevet klar over potentialet føltes det som at være i begyndelsen af noget, og det føltes mærkeligt at være færdig” (SP II 002, SP II 004).

Terapeuten/forskerens foreløbige definition af musikalsk pleje var inspireret af hendes tidligere erfaring som musikterapeut, af assimilering af teorier udviklet i støtteerhverv som fx sygepleje, Sterns interaktionsteori og hans psykopatologimodel (1995) og Smalls definition af musikudøvelse (musicking (1998)). Terapeuten/forskeren håbede, at empatiske og følelsesmæssigt støttende relationer skabt ved at udøve musik sammen ville influere positivt på svære følelser opstået gennem mødrenes erfaringer med at have et barn med særlige behov; og derved kunne musikalsk pleje muligvis have direkte eller indirekte virkninger på forskellige aspekter af deres liv og relationer. Som den tolkningsmæssige analyse af mødrenes levede erfaringer afslørede, blev terapeuten/forskerens håb understøttet. Musikudøvelse i et omsorgsfuldt miljø var en ressource med kapacitet til at adressere mødrenes forskellige behov.

På grundlag af det foregående, holder terapeuten/forskerens foreløbige definition af musikalsk pleje stik i denne sammenhæng. Musikalsk pleje for disse forskningsdeltagere viste sig at blive en særlig slags gavnlig deltageroplevelse og havde visse selvstændighedsfremmende konsekvenser. Musikterapeuten var med sin fleksible ledelsesstil og omsorgsfulde opmærksomhed i stand til i forbindelse med musikudøvelse som redskab med dens variationsmuligheder, tilpasningspotentiale og mangeartede kraft at handle i mødrenes bedste interesse. Terapeut-klientforholdets egenskaber (de fælles faktorer) og variabler, der er unikke i forhold til musikudøvelsen, samt sangskrivningsprocessen viste sig som en højst effektiv tilgang i denne kliniske forskningssituation. Dette understøtter Castonguays (2000) samt denne terapeut/forskers overbevisning om, at den rigtige brug af fælles faktorer og variabler, der er unikke i forhold til indsatsmulighederne, efter al sandsynlighed vil være den mest effektive metode for klienterne.

Musikalsk pleje med en gruppe af mødre med børn med særlige behov må iværksættes med sensitivitet og må tage hensyn til hver gruppes og dens enkelte medlemmers

variationspotentiale. For mødrene i dette forskningsprojekt blev musikudøvelsen justeret til deres til enhver tid aktuelle behov. Musikalsk pleje udgjorde en vej for dem, ad hvilken de kunne få kontakt med deres inderste kerne, med deres primære kreativitet eller medfødte drive mod sundhed. Den gav deres følelser form og omformede deres identitet.

Nogle konsekvenser i forhold til uddannelse, klinisk praksis og yderligere forskning

Uddannelse

Fokus i denne forskning illustrerer til en vis grad vigtigheden af at udvikle sin egen teori vedrørende gavnigheden, af at lære om og realisere den høje prioritet, som omsorg har i klinisk praksis, at lære om etikken, som relaterer sig til musikterapiens praksis og forskning, at tilegne sig færdigheder i menneskelige relationer, der fremmer forståelse af selvet og andre, at lære om følelsesmæssig kreativitet som en potentiel forandringsmekanisme og at gøre sig fortrolig med den empiriske litteratur om proces og resultater for forskellige indsatsmuligheder, forskellige forskningsmetoder og terapeutiske metoder og teknikker. Når man arbejder med mennesker, turde vedvarende uddannelse og livslang læring selvsagt være indlysende.

Klinisk praksis

Som det skulle vise sig, var gruppen med musikalsk pleje en succes set fra informanternes såvel som terapeuten/forskerens perspektiv, idet den opmuntrede til introduktion af musikalsk pleje for dette klientel inden for TI. Mødrene deltog stolte og med liv og sjæl i den første gruppe og håbede, at musikalsk pleje ville komme andre mødre til gode i fremtiden. Terapeuten/forskeren føler sig opmuntret af dette og tror, at hvis en ny gruppe med musikalsk pleje bliver kørt på samme eller en lignende måde, vil den vise sig gavnlig på en sammenlignelig måde for nye deltagere. Øget bevidsthed om musikalsk plejes muligheder kunne også føre til en meningsfuld og konstruktiv anvendelse i forskellige andre sammenhænge.

Forskningsresultaterne validerer sangskrivning som klinisk metode for denne klientgruppe. Som et effektivitetsorienteret accelereringsinstrument medbringer sangskrivningsprocessen en vigtig tidsmæssig struktur og et klart formål, som er ideel for en lille gruppe og et kortvarigt terapiforløb. Sangskrivningsprocessen, hvad enten den er improviseret eller struktureret, bringer teknikker med sig, som fremmer følelsesmæssig kreativitet. Justerbar, som den er, i forhold til forskellige individuelle og gruppemæssige behov hjælper den mennesker til hurtigt at komme i kontakt med undertrykte følelser eller

andre uopdagede dele af sig selv, finde frem til problemer og behov og på en kreativ måde udforske alternativer og løsninger og forme dem til betydningsfulde og endog smukke resultater. Sangskrivningsmetoden og dens teknikker skal justeres i forhold til det specifikke for hver gruppe (behov, funktionsevne og både individuel og grupperelateret progression). Nogle grupper kan have brug for en anderledes struktur, mere vejledning eller andre opvarmningsøvelser, for eksempel. Så længe behovene er blevet erkendt og mål og hensigter klart defineret, har terapeuten en yderst effektiv metode til sin disposition koblet med intuition, empati og en opmærksom indstilling.

Yderligere forskning

Kvalitative forskningsmetoder, som agter på klienternes stemmer inden for konteksten af deres oplevelser, er væsentlige af hensyn til optimering af de tilbudte ydelser. Den tolkningsmæssige, fænomenologiske metode, der blev valgt til dette forskningsprojekt, var en sådan metode og taler for yderligere brug i denne sammenhæng.

Handlingsforskning eller evalueringsforskning kunne også virke godt i denne sammenhæng fx for at finde ud af, om klienternes behov opfyldes i et program med musikalsk pleje, for at finde ud af hvordan et sådant program fungerer, for at forbedre programmet og for at forstå, hvorfor et sådant program ikke virker. Man kunne opfordre mødrene i dette forskningsprojekt til igen at tage del i en gruppe med musikalsk pleje, som omfatter mere afslapning, sang som opvarmningsteknik, mere livlig sang, mere glæde, skabelse af individuel(le) digtning/tekster, og ét af dem lavet i samarbejde omkring et centralt tema samt mere tid til skabelse af musik. Gennem deres deltagelse i et handlingsforskningsprojekt kunne de befordre forandring(er) med udgangspunkt i deres tidligere erfaringer.

Et forløb med blandede metoder ville også fungere i denne sammenhæng, idet man bruger før/efter tests til at evaluere målingsresultater i en gruppe med musikalsk pleje. En skala for livskvalitet, fx, eller et belastningsindeks kunne bruges til det formål. En forskningsundersøgelse med fokus på målinger af følelsesmæssig kreativitet og deres korrelation til positive terapeutiske resultater i en gruppe med musikalsk pleje kunne være en interessant undersøgelse. Gennem en form for mikroanalyse kunne man studere de musikrelaterede parametre ved musikudøvelse (fx lyd-kvaliteterne i musikalsk interaktion) i en gruppe med musikalsk pleje. Mikroanalyse fokuserer på ”minimale ændringer i relationer eller interaktioner mellem mennesker eller minimale ændringer i musikken og i de dynamiske kræfter” (Wosch & Wigram, 2007, s. 14). Forbindelsen eller relationen mellem musikrelaterede parametre og opfattelsen af/begrebet om fx omsorg og glæde kunne også

undersøges. En undersøgelse med fokus på, hvordan arbejdet i en gruppe med musikalsk pleje selvstændiggør deltagerne i deres dagligliv eller øver indflydelse på deres brug af musik, er også en mulighed.

Et andet forskningsemne foreslået af mødrene kunne være at undersøge musikalsk pleje for mødre med mindre børn (0 – et år gamle) på grundlag af en mere receptiv form for musikudøvelse. Musikalsk pleje kunne også undersøges med en gruppe mødre, som også modtog individuel musikterapi. Og nok en ide ville være at bruge musikalsk pleje i en gruppe mødre, som også deltog i en gruppe med musikalsk pleje med deres børn. Forskning i musikalsk pleje for en gruppe fædre er ligeledes et vigtigt tiltag og ville muliggøre en sammenligning mellem mænd og kvinder i henseende til kønsproblematikken. Yderligere har musikalsk pleje for bedsteforældre og søskende til børn med særlige behov et potentiale, som ville være værd at forske i.

Ovenstående ideer nævnt som muligheder for yderligere empirisk udforskning er rene spekulationer, som kræver grundig undersøgelse, før de kan vurderes som pragmatiske muligheder. Det er nemt at blive revet med af det righoldige materiale og de vide perspektiver, som forskningen gav adgang til.

Referencer

- Baker, F., & Wigram, T. (Ed.) (2005). *Songwriting: Methods, Techniques and Clinical Applications for Music Therapy Clinicians, Educators and Students*. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Castonguay, L. B. (2000). A Common Factors Approach to Psychotherapy Training. *Journal of Psychotherapy Integration*, 10(3), 263-282.
- Csikszentmihalyi, M. (1996). *Creativity Flow and the Psychology of Discovery and Invention*. New York: Harper Collins Publishers, Inc.
- DeNora, T. (2000). *Music in Everyday Life*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Innocenti, M. S. (2001). *Early Intervention: Practice, Issues, Directions. General Overview of Early Intervention*. Paper presented at the Seminar on Early Intervention, Reykjavik, Iceland.
- Kenny, C. B. (1996). The Story of the Field of Play. In M. Langenberg, K. Aigen & J. Frommer (Eds.), *Qualitative Music Therapy Research: Beginning Dialogues*. Gilsum, NH: Barcelona Publishers.

- Kenny, C., Jahn-Langenberg, M., Loewy, J. (2005). Hermeneutic Inquiry. In Barbara L. Wheeler (Ed), *Music Therapy Research* (2nd ed.). Gilsum NH: Barcelona Publishers.
- Shonkoff, J. P., & Phillips, D. A. (2001). *From Neurons to Neighbourhoods: The Science of Early Childhood Development*. Washington, DC: National Academy Press.
- Sigurdsson, T. (2001). Snemmtæk íhlutun: markmið og leiðir. (Early Intervention: Goals and Ways). *Glæður*, 11(1), 39-44.
- Small, C. (1998). *Musicking. The Meanings of Performing and Listening*. Hanover, NH: University Press of New England.
- Stern, D. N. (1995). *The Motherhood Constellation: A Unified view of Parent – Infant Psychotherapy*. New York: Basic Books.
- Van Manen, M. (1997). *Researching Lived Experience. Human Science for an Action Sensitive Pedagogy* (2nd ed.). Toronto: Transcontinental Printing Incorporation.
- Webster, J. (1992). *Caring for the Carers: Communication and Support in Music for Parents of Children with Special Needs*. Witten/Herdecke: Institut Für Musiktherapie, Medizinische Fakultät, Universität.
- Wosch, T. & Wigram, T. (2007). Microanalysis in Music Therapy: Introduction and Theoretical Basis. In T. Wosch & T. Wigram (Eds.), *Microanalysis in Music Therapy: Methods, Techniques and Applications for Clinicians, Researchers, Educators and Students*. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Yalom, I. D. (2005). *The Theory and Practice of Group Psychotherapy* (5th ed.). New York: Basic Books.
- Yalom, I. D. (2001/2008). *The Gift of Therapy. Reflections on Being a Therapist*. London: Piatkus Books.

